

ISSN 2349-638X

REVIEWED INTERNATIONAL JOURNAL

**AAYUSHI
INTERNATIONAL
INTERDISCIPLINARY
RESEARCH JOURNAL
(AIIRJ)**

MONTHLY PUBLISH JOURNAL

VOL-II

ISSUE-V

MAY

2015

Address

- Vikram Nagar, Boudhi Chouk, Latur.
- Tq. Latur, Dis. Latur 413512
- (+91) 9922455749, (+91) 9158387437

Email

- editor@aiirjournal.com
- aiirjpramod@gmail.com

Website

- www.aiirjournal.com

CHIEF EDITOR – PRAMOD PRAKASHRAO TANDALE

**शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांवर मराठी शुद्धलेखन
कोशाच्या परिणामकारकतेचा अभ्यास**

श्री .पवार संदिप अप्पाराव

सहायक प्राध्यापक

अशोकराव माने कॉलेज ऑफ एज्युकेशन (एम .एड)पैठ
वडगांव,
ता . हातकणंगाळे जि . कोल्हापूर (महाराष्ट्र)

श्रीमती पाटोळे शुभांगी अशोक

एम .एड . प्रशिक्षणार्थी

अशोकराव माने कॉलेज ऑफ एज्युकेशन (एम .एड)पैठ
वडगांव,
ता . हातकणंगाळे जि . कोल्हापूर (महाराष्ट्र)

सांकेतिक :

मराठी विषयामध्ये शुद्धलेखनाला अत्यंत महत्वाचे स्थान आहे . शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांचे मराठी शुद्धलेखन फारसे समाधानकारक नाही असे निरीक्षणावरून व तज्ज्ञांच्या अनुभवातून आढळून आले . ही समस्या कमी करण्यासाठी एम .एड . स्तरावर संशोधन हाती घेऊन मराठी शुद्धलेखन कोशा विकसित करून तिच्या परिणामकारकतेचा अभ्यास करण्याचा प्रयत्न केला गेला . त्यानुसार एकलगट अभिकल्पाची निवड करून संपादन चाचणीच्या आधारे पूर्व व उत्तर चाचणीची तुलना केली . टी परीक्षणाच्या आधारे शून्य परिकल्पनेचा त्याग केला गेला आणि शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांवर मराठी शुद्धलेखन कोशाचा सकारात्मक परिणाम होतो असा निष्कर्ष मिळाला .

प्रस्तावना

आपली भाषा बोलताना लिहिताना बिनचूकपणा यावा यासाठी शुद्धलेखन या विषयाचा अभ्यास आवश्यक आहे . पूर्वीच्या लेखन पद्धतीत व आजच्या लेखन पद्धतीत खुपच बदल फरक झाला आहे . छात्राध्यापकांनी त्यांचा व्यवस्थित अभ्यास करावा व आपले लेखन जास्तीत जास्त निर्देश करण्याचा प्रयत्न करावा यासाठी शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकावर मराठी शुद्धलेखन कोशाच्या परिणाम अभ्यासासाठी आवश्यक वाटले . च्वर्तव दीर्घ वेळांटी उकार अनुस्वार कानां मात्रा या त्यांच्या

लेखनात वारंवार चुका आढळून येतात. त्या चुकांची पुनरावृत्ती होते नये क्रृती शब्दकोशाची निर्मिती करावीशी वाटली.

पारिभाषिक शब्दांच्या कार्यालक व्याख्या

१. शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय

प्रस्तुत संज्ञा पदवी परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यानंतर शिक्षकांचे प्रशिक्षण घेण्यासाठी हातकणांगले तालुक्यात असणारी महाविद्यालये म्हणजे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय.

२. मराठी अध्यापन पद्धती

हातकणांगले तालुक्यातील शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयामध्ये मराठी विषयाचे अध्यापन करण्यासाठी अध्यापनशास्त्रीय ज्ञानावर आधारित असलेला एक सैद्धांतिक विषय.

३. मराठी शुद्धलेखन कोश

प्रस्तुत संज्ञा शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांनी व्याकरणातील नियमांना अनुसरून निर्दीष लेखन करण्यासाठी विविध संदर्भ ग्रंथांचा वापर करून तयार केलेला छापील स्वरूपातील मराठी शुद्धलेखन कोश या अर्थाने वापरली आहे.

४. परिणामकारकता

प्रस्तुत संशोधनात संशोधिकर्णे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकासाठी मराठी शुद्धलेखन कोशाची निर्मिती करणे तज्ज्ञाकडून तपासून त्यामध्ये योग्य तो बदल करणे छात्राध्यापकावर अंमलबजावणी करणे म्हणजेच परिणामकारकता या अर्थाने ही संज्ञा वापरली आहे.

५. अभ्यास

प्रस्तुत संशोधनात शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकावर मराठी शुद्धलेखन कोशासंदर्भात माहिती मिळविणे प्रयोग करणे आढावे घेणे परिणामकारकता तपासणे निष्कर्ष काढणे या अर्थाने वापरली आहे.

संशोधनाची उद्दिष्टे

१. शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांची मराठी शुद्धलेखनाची सद्याचिती अभ्यासणे.
२. शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांसाठी मराठी शुद्धलेखन कोशाची निर्मिती करणे.

३. शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांवर मराठी शुद्धलेखन कोशाची परिणामकारकता तपासणे.

संशोधनाची गृहितके

१. छात्राध्यापकांच्या लेखन करताना चुका होतात.
२. विविध संदर्भ कोशांचा विद्यार्थ्यांच्या कार्यमानावर परिणाम होतो.

परिकल्पना

मराठी शुद्धलेखन कोशाचा वापर केल्यास मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांच्या शुद्धलेखनावर सकारात्मक परिणाम होतो.

संशोधनाची व्याप्ती

१. प्रस्तुत संशोधनासाठी हातकणंगले तालुक्यातील शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीचे छात्राध्यापकांशी निगडीत आहे.
२. प्रस्तुत संशोधन हे हातकणंगले तालुक्यातील शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीमधील शुद्धलेखनाशी संबंधित आहे.
३. प्रस्तुत संशोधनात शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांवर शुद्धलेखन कोशाच्या परिणामाचा अभ्यास केला आहे.

संशोधनाची मर्यादा

१. प्रस्तुत संशोधन हे हातकणंगले तालुक्यातील शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयापुरते मर्यादित आहे.
२. प्रस्तुत संशोधन हे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापक /छात्राध्यापिकांपुरते मर्यादित आहे.
३. प्रस्तुत संशोधन हे मराठी शुद्धलेखन कोशापुरते मर्यादित आहे.
४. प्रस्तुत संशोधन हे शैक्षणिक वर्ष २०१४-२०१५ पुरते मर्यादित आहे.

संशोधन पद्धती

प्रस्तुत संशोधन समस्येचा अभ्यास करण्यासाठी संमिश्र संशोधन पद्धतीची निवड केली आहे. पूर्वार्ध त सर्वेक्षण तर उत्तरार्धात प्रयोगाची निवड केली आहे.

नमुना निवड

संशोधनाची साधने व सांख्यिकी तंत्रे

अ. नं.	संशोधनाची उद्दिष्टे	संशोधन साधने	प्रतिसादक	साधनांचे स्वरूप	सांख्यिकी तंत्रे
१.	मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांची मराठी शुद्धलेखनाची सद्यस्थिती अभ्यासाणे.	प्रश्नावली	छात्राध्यापक	संशोधक निर्मित	Percentage
२.	मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांच्या परिणामकारकतेचा अभ्यास करणे.	संपादन चाचणी	छात्राध्यापक	संशोधक निर्मित	M, SD, Pearson r, t test

संशोधनाचे निष्कर्ष

उद्दिष्ट क्र.१ : शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांची मराठी शुद्धलेखनाची सद्यस्थिती अभ्यासाणे.

- मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांना अध्ययन व अध्यापनात शुद्धलेखनाची समस्या अध्यापन पद्धती निवडण्याची समस्या आशय विश्लेषणाची समस्या उद्दिष्टे स्पष्टीकरण मूल्यापन करण्याची

समस्या संदर्भग्रंथ वापरताना येणारी समस्या व्याकरण तंत्राचा वापर करताना येणारी समस्या येण्याचे प्रमाण जास्त आहे.

२. मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांच्या लेखनात वळणवार हस्ताक्षराची समस्या च्हरख दीघ लेखनात समस्या जोडशब्द लेखनात समस्या व्याकरण चुकांची समस्या चिन्ह व्यवस्था लेखनात समस्या अनुसरार लेखनात समस्या येण्याचे प्रमाण बहुतांशी आहे.
३. मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांच्या जोडशब्द लिहिलाना उच्चार न समजल्यामुळे काना मात्र शब्दात जोड कुठे दयावयाचा हे माहित नसल्यामुळे लेखनात स्वतःचा आदमविश्वास नसण्याची समस्या बरोबर शब्द लेखनास दिला असाता चुकीचा लिहिण्याची समस्या येण्याचे प्रमाण लक्षणीय आहे.
४. मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांना लेखनाचे नियम माहित नसल्यामुळे समस्या जुन्या नव्या जोडशब्दांची माहिती नसणेची समस्या येण्याचे प्रमाण लक्षणीय आहे.

उद्दिष्ट क्र.३ : शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांवर मराठी शुद्धलेखन कोशाची परिणामकारकता तपासणे.

शून्य परिकल्पना : मराठी शुद्धलेखन कोशाचा वापर केल्यास मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांच्या पूर्वचावणी त उत्तर चाचणीच्या मध्यमान गुणांकात सार्थ फरक आढळून येत नाही. ($M_1 - M_2 = 0$)

	Pre test	Post test
N	२०	२०
M	६३.५५	७२.९
σ	६.०८	३.६२
r	0.0006	

सारणी मूळ्य

प्राप्त त मूळ्य

0.09 < 0.47

सारणी मूळ्यापेक्षा प्राप्त त मूळ्य जास्त असल्याने शून्य परिकल्पनेचा व्याग केला गेला.

निष्कर्ष : शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांतर मराठी शुद्धलेखन कोशाचा सकारात्मक परिणाम होतो .

निष्कर्षाची चर्चा

तांबोळी जुरेदा मन्सूर (१९९२) यांच्या संशोधनातून जास्तीत जास्त गुण मिळावेत म्हणून विद्यार्थी लेखन भरभर करतात व त्यामुळे चुका होतात असे आढळून आले. प्रस्तुत संशोधनातून पूर्व चाचणीच्या आधारे विद्यार्थ्यांच्या शुद्धलेखनात चुका होतात हे दिसून आले त्यामुळे मराठी शुद्धलेखन कोशा तयार करून तो वाचावयास दिला असता विद्यार्थ्यांच्या अचूक शुद्धलेखन करण्याच्या क्षमतेमध्ये वाढ झालेली दिसून आली. वाघमोळे ग.रा. यांनी मराठी शुद्धलेखनासाठी बहुमाध्यम अनुदेशन प्रणालीचा विकास केला. त्याप्रमाणेच प्रस्तुत संशोधनातून मराठी शुद्धलेखन कोशा विकसित करण्यात आला व त्याची परिणामकारकता तपासण्यात आली.

अनुमान

प्रस्तुत संशोधनाचा अभ्यास केल्यानंतर पुढील अनुमान मिळाले.

१. शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील मराठी अध्यापन पद्धतीच्या छात्राध्यापकांना मराठी शुद्धलेखन कोश अभ्यासासाठी दिला असता त्यांच्या मराठी शुद्धलेखन क्षमतेमध्ये सकारात्मक बदल झालेला दिसून येतो .
२. शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील छात्राध्यापकांसाठी मराठी शुद्धलेखन कोशा तयार करता येतो .

शिफारशी

१. प्राध्यापकांनी छात्राध्यापकांना विविध शब्दकोशांचा वापर करण्यास सांगावे .
२. प्राध्यापकांनी छात्राध्यापकांसाठी सुलेखन शुद्धलेखन विचाराचिन्हे शिक्षणशास्त्रातील शब्द यांची कार्य शाळा आयोजित करावी .
३. प्राध्यापकांनी छात्राध्यापकांना व्याकरणविषयक विविध पुस्तकांचे वाचन करण्यास सांगावे . उदा . मो . रा . वालीवे यांचे पुस्तक फडके प्रकाशनचे शुद्धलेखन मार्गप्रदीप इ .
४. प्राध्यापकांनी छात्राध्यापकांसाठी सेमिनार तसेच व्याकरणविषयक विविध तज्ज्ञांची व्याख्याने आयोजित करावीत .

५. प्राध्यापकांनी छात्राध्यापकांचे मूल्यमापन करण्यासाठी व्याकरणातील काही नियम तसेच शब्दलेखन इ.वर आधारित चाचण्या घ्याव्यात .त्यामुळे छात्राध्यापक नियम शब्दलेखन करताना चुका करणार नाहीत .
६. छात्राध्यापकांनी मराठी सोपा विषय म्हणून दुर्लक्ष न करता व्याकरणाचे नियम समजून घ्यावे .
७. छात्राध्यापकांनी लेखन करताना व्याकरणाच्या नियमानुसार शुद्धलेखन करावे .
८. छात्राध्यापकांनी व्याकरणविषयक विविध पुस्तकांचे वाचन करावे .

समारोप

मराठी विषयातील व्याकरणविषयक नियमावलीवर आधारित शुद्धलेखन कोशासारखे संच विद्यार्थींना शक्य तितक्या सोप्या भाषेमध्ये उपलब्ध करून दिल्यास विद्यार्थ्यांचे शुद्धलेखन सुधारते व ते या विषयामध्ये लक्षणीय प्रगती करू शकतात . या दृष्टीने प्रस्तुत संशोधनाच्या माध्यमातून प्रयत्न करण्यात आले आहेत .

संदर्भ

आपटे वासुदेव गोविंद (१९३२) . मराठी शब्द रचनाकर पुणे आपटे प्रकाशन .

करंदीकर सुरेश व मंगरूलकर मीना (२००८) . मराठी आशय अद्यापन पद्धती कोल्हापूरः फडके प्रकाशन .

कलंक माधवी जयसिंग (डिसेंबर १९९३) 'इयत्ता १ वी च्या वर्गातील विद्यार्थ्यांच्या मराठी लेखनातील दोषांचा चिकित्सक अभ्यास . एम .फील .पतवीसाठी अप्रकाशित शोधनिबंध शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर .

तांबोली जुबेदा मन्सुर (१९९२) लेखनक्षमता विकल्पनासाठी एक उपक्रम .

फडके अरुण जोगलेकर ग .ना . (२०१२) . मराठी लेखन कोशा ठाणे: अंकुर प्रकाशन

फडके अरुण (२०१३) . शुद्धलेखन मार्गप्रदीप ठाणे: अंकुर प्रकाशन

मुळे रा . शं , आणि उमाठे वि . तु . (१९७७) . शैक्षणिक संशोधनाची मूलतत्व . नागपूरः महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ .

वाळंबे मो . रा . (१९८६) . मराठी शुद्धलेखन प्रदीप पुणे नितीन प्रकाशन .

वाळंबे मो . रा . (२०१०) . सुगम मराठी व्याकरण लेखन पुणे नितीन प्रकाशन .

सोहोनी शं . कृ . (१९९३) शैक्षणिक टिपाकोश . पुणे : हिंदुस्थान मुद्रणालय .

Best, J. W., and Kahn, J. V. (2010). *Research in Education* (9th ed.). New Delhi: Printice Hall of India.

Buch, M. B. (1978-83). *Fourth Survey -Vol- I of Research in Education and Training*.

New Delhi: NCERT.